

Vrijzinnige Afscheidsplichtigheden

VRIJZINNIG HUMANISTISCHE AFSCHEIDSPLECHTIGHEDEN

deMens.nu - USB-stick met informatie over vrijzinnig humanistische afscheidsplichtigheden, BE CAVA OBJ991

Binnen **de vrijzinnig humanistische levensbeschouwing** staan vrijheid, de zingeving en ontwikkeling van de mens vanuit de eigen kracht, het vormen van kennis op basis van vrij onderzoek/rationeel denken, respect, gelijk- en menswaardigheid, solidariteit, verantwoordelijkheid en het geloof om dingen ten goede te kunnen veranderen centraal.

Vanuit de vrijzinnig humanistische visie geeft men op eigen manier vorm aan plechtigheden/bezinningsmomenten naar aanleiding van scharniermomenten in het leven.

Dat is ook het geval voor **de afscheidsplichtigheden** die een aantal dagen na een overlijden worden ingericht. Deze plechtigheden – die een belangrijk overgangsmoment markeren, ook voor de nabestaanden – worden vormgegeven vanuit **de behoeftes, wensen en de belevingswereld van de betrokkenen**. Een medewerker verbonden aan een huisvandeMens kan op hun vraag ingeschakeld worden om die vormgeving op inhoudelijk vlak, met kleine of wat grotere inbreng, te begeleiden.

Vorbereiding

In dat laatste geval plant men een voorbereidend gesprek in, bijvoorbeeld in een huisvandeMens, bij de betrokkenen of in het crematorium. Iedereen die bij de uitwerking van de plechtigheid betrokken wil zijn, kan daarbij aanwezig zijn.

Men vindt het belangrijk om tijdens de **voorbereiding** de tijd te nemen om **het levensverhaal en de waarden van de persoon** die men wil herdenken, alsook de behoeftes en waarden van de nabestaanden in kaart te brengen.

Op basis daarvan **bepalen de nabestaanden**, eventueel ondersteund door de consulent, hoe de plechtigheid eruit zal zien. Zoals het uitwerken van het scenario, de bijdragen van aanwezigen die voorgedragen zullen worden, de keuze van de **muziek en de symbolische handelingen** die passen bij de eigenheid, het leven en de waarden van de persoon in kwestie (bv. nabestaanden worden uitgenodigd om een laatste keer een chocotoff mee te nemen aan het einde van een afscheidsplichtigheid van een persoon die altijd chocotoffs bij de voordeur had liggen). Een medewerker van een huisvandeMens kan daarbij het schrijven (en later het brengen) van een **afscheidsrede, met het levensverhaal van de overledene als fundament**, op zich nemen. Het gebeurt ook dat mensen in gesprek gaan met het huisvandeMens om hun eigen afscheidsplichtigheid voor te bereiden.

De medewerker van het huisvandeMens, zal, vanuit waarden als vrijheid en zelfbeschikking en om de rouwverwerking te stimuleren, de nabestaanden aansporen om **zo veel mogelijk zelf in handen te nemen met betrekking tot de plechtigheid**. En om na te denken over manieren waarop de verbondenheid met de overledene tijdens de plechtigheid gesymboliseerd kan worden.

Plechtigheid

De symbolische handelingen drukken dus uit wat voor de overledene of de nabestaanden van belang is. Zo is iedere plechtigheid **toegankelijk, begrijpbaar en uniek**. De terugkerende aspecten zijn heel beperkt, al zijn er soms ook universele symbolische handelingen

(bv. het leggen van een bloem bij de urne of kist). Er wordt niets opgelegd.

Door **de actieve betrokkenheid van de gemeenschap van vrienden en familie** bij de symbolische handelingen, wordt de **verbinding binnen de gemeenschap** gestimuleerd (vb. aan het einde van de afscheidsplechtigheid van een man die graag boeken las, kreeg iedere genodigde een bladzijde uit zijn favoriete boek.). Ook de **plaats waar de plechtigheid** plaatsvindt, is een persoonlijke keuze. Dat kan in het crematorium zijn, in de aula van de begrafenisondernemer, buiten, thuis of in een cultureel centrum. De keuze voor nieuwe locaties (buiten, bio- en natuurplaatsen, aparte plaatsen voor kinderen, enz.) groeit.

Omdat vrijzinnig humanisten de mens zelf centraal stellen, ligt de nadruk bij het gesproken woord op het **'hiernumaals'** – je moet dit leven ten volle leven, er is niets na –, **het stilstaan bij het overlijden, het herdenken en eren van de overledene vanuit diens levensverhaal, opvattingen en waarden**. Op die manier biedt de plechtigheid **voor de aanwezigen plaats voor reflectie** en aldus, in lijn met de vrijzinnig humanistische visie, tot het vergroten van zelfinzicht en zelfontplooiing.

Die focus op het hiernumaals en het feit dat overledenen enkel voortleven in de herinneringen, vind je soms ook terug in de symbolische handelingen (vb. Nabestaanden worden ter voorbereiding van de afscheidsplechtigheid van een kapitein uitgenodigd om papieren bootjes te vouwen. Aan het einde van de plechtigheid kreeg iedere nabestaande zo'n bootje mee. Ze werden uitgenodigd om met het bootje te reizen en daarvan foto's te maken en die met elkaar te delen. Zo bleef de kapitein – of eerder: de herinnering aan hem – toch reizen, zelfs na zijn dood.). Indien nodig kunnen de nabestaanden **ook nadien**, bijvoorbeeld voor verdere gesprekken, beroep doen op de morele dienstverlening van de Mens.nu.

Ook wat er na de eigenlijke plechtigheid gebeurt, is een persoonlijke keuze van de betrokkenen. Uitzonderlijk neemt de consulent, indien gewenst, nog even het woord op de begraafplaats of op de definitieve bestemming van de assen.

Vrijzinnig humanistische waarden

Op **de fakkelpin** – vrijzinnig symbool – na, die de vrijzinnig humanistisch consulent tijdens de plechtigheid draagt, wordt het vrijzinnig humanisme meestal niet gerepresenteerd door attributen of symbolen. De inhoudelijke vormgeving van de plechtigheid daarentegen is wel volledig doordrongen van de vrijzinnig humanistische waarden.

De consulent waakt er ook over dat de plechtigheid **op geen enkel vlak in strijd** (racisme, homofobie...) is **met die humanistische basiswaarden**. Vanuit de eerbied voor andere levensbeschouwingen staat men tijdens de plechtigheid evenwel open voor bijdragen van nabestaanden die vanuit een andere levensbeschouwing het woord willen nemen.

De vraag naar die persoonlijke, betekenisvolle rituelen, steeds vaker in intieme kring, wordt steeds groter.

**Totstandkoming tekst in overleg tussen de 'kerntaak plechtigheden' van deMens.nu en CAVA (Centrum voor Academische en Vrijzinnige Archieven).*

**Klik hier voor meer info en bronnenmateriaal.*

LOCATIE

Vlaanderen

THEMA

Feesten, rituelen en sociale gebruiken

TREFWOORD

#ritueel #sociaal gebruik
#levensbeschouwelijk gebruik